

Beleid voor natuur en biodiversiteit

Met het natuurbeleid wil de Rijksoverheid de Nederlandse natuur behouden en versterken. En de verschillende plant- en diersoorten (biodiversiteit) behouden.

Verantwoordelijk voor natuurbeleid

De Rijksoverheid is verantwoordelijk voor:

- het beleid van grote wateren, bijvoorbeeld de Waddenzee;
- vertaling van internationaal naar nationaal beleid.

De provincies zijn verantwoordelijk voor:

- invulling en uitvoering van het natuurbeleid binnen hun provinciegrenzen.

Nationale agenda voor natuurbeleid

Natuur moet niet alleen binnen natuurgebieden versterkt worden, maar overal. In steden, op het platteland en in de grote wateren. De Rijksoverheid maakt het natuurbeleid in samenhang met andere maatschappelijke onderwerpen. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van kringlooplandbouw, steden en infrastructuur. Dat staat in de natuurambitie '[Nederland Natuurpositief](#)' (2019) van provincies en ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Zij werken aan een nationaal plan (uitvoeringsagenda) voor natuurbeleid.

Natuur in grote Nederlandse wateren beschermen

De Nederlandse natuur in de watergebieden is uniek door de ligging en verschillende bodemsoorten, zoals zand, veen en klei. Er komen veel soorten planten en dieren voor, zoals allerlei vogels, vissen, insecten en zoogdieren. Ontwikkelingen als klimaatverandering kunnen invloed hebben op die natuur.

De Rijksoverheid wil de natuur in de grote wateren van Nederland beschermen. Zodat die ook in de toekomst blijft bestaan. In de ['Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder'](#) staan toekomstplannen voor de bescherming van bijvoorbeeld:

- het rivierengebied;

- het kustgebied;

- het Waddengebied;

- de Zuidwestelijke Delta: Zeeland, de Zuid-Hollandse eilanden en het westelijk deel van Noord-Brabant.

Landbouw en natuur verbinden

Ook buiten natuurgebieden is het belangrijk om de biodiversiteit te beschermen en te vergroten. Dat kan bijvoorbeeld in de landbouw. Biodiversiteit is nodig voor de voedselproductie. Bijen bestuiven fruit, wormen zorgen voor een vruchtbare bodem en zwaluwen vangen steekinsecten weg van het vee.

Een divers landbouwgebied is andersom goed voor de natuur, bijvoorbeeld voor weidevogels zoals grutto's, maar ook patrijzen en leeuweriken in akkers. Bij kringlooplandbouw werken boeren samen met de natuur. Ze produceren niet alleen voedsel, maar zorgen tegelijkertijd voor de kwaliteit van het landschap.

Meer natuur in de stad

Steden en stedelijke gebieden moeten meer natuur krijgen. Meer groen in de stad gaat problemen door klimaatveranderingen tegen, zoals overlast van water en hitte. Een groene omgeving helpt bij het behoud en herstel van biodiversiteit.

LNV wil met onder meer de volgende plannen meer groen in de stad krijgen:

Bouwers moeten [bij bouwplannen rekening houden met de natuur](#). Hiervoor is de participatietafel Natuurinclusief Bouwen opgericht.

Het Nationaal Daken plan voor meer [groene daken in steden](#). Een groen dak vangt bijvoorbeeld water op en biedt voedsel voor insecten.

Ook in de aankomende [Nationale Omgevingsvisie](#) is veel aandacht voor de bevordering van natuur en biodiversiteit in de stad.

Bijvoorbeeld met groene daken, speciale dakpannen waarin vogels kunnen nestelen of nestkasten voor vleermuizen.

Subsidie voor beheer en ontwikkeling natuur

De provincies willen de natuurwaarden in landbouwgebieden en natuurterreinen behouden en verder ontwikkelen. Daarbij spelen boeren, natuurorganisaties en particulieren een rol. Zij kunnen [subsidie krijgen voor \(agrarisch\) natuurbeheer](#).

Slimmer en duurzamer omgaan met natuur en biodiversiteit

In natuurlijke ecosystemen is ruimte voor planten, dieren, water, wind, bodem en mineralen. Mensen gebruiken ze voor bijvoorbeeld voedsel, energie en bouwmaterialen. Als mensen teveel gebruik maken van dit natuurlijk kapitaal, vermindert het aantal soorten planten en dieren (biodiversiteit).

De Rijksoverheid wil een slimmer en duurzamer gebruik van de natuur. Dat betekent onder meer dat:

- de natuur bij de winning van grondstoffen de kans krijgt om de voorraden van die grondstoffen weer aan te vullen;
- grondstoffen zoveel mogelijk worden hergebruikt.

Om dit voor elkaar te krijgen, moeten zoveel mogelijk partijen in de maatschappij meewerken. LNV werkt daarom samen met het bedrijfsleven, andere overheden, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. En met banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen.

Wetgeving voor natuurbescherming in Nederland

In de Omgevingswet staan regels voor de bescherming van dieren en planten in Nederland. Provincies bepalen het natuurbeleid voor hun gebied.

Regels Omgevingswet

De wet beschrijft onder meer het volgende:

regels voor overheden, bedrijfsleven, natuurorganisaties en burgers over hoe zij om moeten gaan met de natuur (zorgplicht);

maatregelen die provincies en het Rijk moeten nemen om de natuur te beschermen;

specifieke onderwerpen, zoals de jacht, bomenkap en de bestrijding van schadelijke dieren;

regels over hoe overheden, bedrijfsleven, natuurorganisaties en burgers om moeten gaan met niet-inheemse dieren en planten.

Bescherming van dieren en planten

De [Omgevingswet](#) beschermt Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten. De wet moet ervoor zorgen dat de verschillende planten- en diersoorten in de natuur blijven bestaan. Ook kwetsbare soorten mogen niet verdwijnen.

Provincies maken eigen natuurbeleid

Provincies bepalen voor hun gebied wat wel en niet mag in de natuur. Dat doen zij aan de hand van nationale en internationale regels. Provincies geven ook vergunningen af voor activiteiten in de buurt van natuurgebieden. Gaat het om activiteiten die belangrijk zijn voor heel Nederland? Bijvoorbeeld militaire activiteiten of werkzaamheden aan dijken? Dan geeft het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) de vergunning af. Dit staat in het [Omgevingsbesluit](#).

Vergunningen aanvragen

Sommige activiteiten kunnen schadelijk zijn voor de natuur. Burgers en bedrijven moeten makkelijk en snel te weten kunnen komen of zo'n activiteit is toegestaan. En onder welke voorwaarden. De gemeente kijkt of een [aanvraag voor een omgevingsvergunning](#) voldoet aan de Omgevingswet. Het is ook mogelijk om rechtstreeks bij de provincie een vergunning natuur aan te vragen.

Regels voor beheer dieren (faunabeheerplan)

Provincies, grondeigenaren, dieren- en natuurorganisaties en jagers maken samen elk jaar een plan voor het beheer van dieren (faunabeheerplan). In dat plan staat onder meer het volgende:

- hoe soorten dieren die in het wild leven, beschermd moeten worden;

- hoe schade door wilde dieren kan worden voorkomen of beperkt;

- regels voor de jacht op dieren.

In de wet staat [op welke diersoorten jagers mogen jagen](#).

Plannen voor nieuwe regels jacht op wilde dieren

De Rijksoverheid heeft [wetten en regels voor de jacht op wilde dieren](#) opgesteld. Provincies voeren deze vervolgens uit in hun faunabeheerplannen en vergunningen. Door deze verschillende wetten en regels is er soms onduidelijkheid over welke regels voor wie wanneer gelden. Daarom wil het kabinet deze wetten en regels verduidelijken. Het kabinet is in gesprek met provincies, grondeigenaren, dieren- en natuurorganisaties en jagers over deze 'stelselwijziging faunabeheer en jacht'. Het plan is om in 2025 de Tweede Kamer te informeren over dit voorstel.

Wet voor landgoed

[Landgoedeigenaren kunnen belastingvoordeel krijgen](#) en zo makkelijker hun landgoed onderhouden. Zij moeten dan wel hun landgoed openstellen voor het publiek. Dat staat in de [Natuurschoonwet 1928](#), die er is om landgoederen in stand te houden. Op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland staat [uitleg over de Natuurschoonwet voor landgoedeigenaren](#).

Beschermde natuurgebieden

Nederland heeft verschillende soorten beschermde natuurgebieden, zoals het Natuurnetwerk Nederland, Natura 2000-gebieden en Nationale Parken. Verschillende wetten en regels beschermen deze gebieden.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het [Nederlands netwerk van bestaande en nieuwe natuurgebieden](#). Het netwerk verbindt natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De provincies zijn verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland op het land.

Ook alle grote wateren (grote rivieren, Deltawateren, IJsselmeergebied en Waddenzee) en het Nederlandse deel van de Noordzee horen tot het NNN. Voor deze gebieden is het Rijk verantwoordelijk.

Pan-Europees Ecologisch Netwerk

Het Natuurnetwerk Nederland moet samen met de natuurgebieden in andere Europese landen een pan-Europees Ecologisch Netwerk in heel Europa vormen.

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van strikt beschermde natuurgebieden in Europa. In [Natura 2000-gebieden](#) worden kwetsbare dier- en plantensoorten en hun omgeving beschermd. Het gaat om soorten die bedreigd zijn in Europa en genoemd staan in de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Nationale Parken

Nederland heeft 21 nationale parken. Nationale parken zijn aangewezen op basis van de Wet Natuurbescherming. Het gaat om 21 natuurgebieden die minimaal 1000 hectare groot zijn en die open zijn voor bezoekers. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) heeft het [Nationale Parkenbureau](#) opgericht. Dit bureau helpt bij de verbetering van de kwaliteit van nationale parken.

Bescherming Noordzee

Mensen gebruiken de Noordzee voor allerlei activiteiten, bijvoorbeeld:

visserij;

windenergie;

scheepvaart;

olie- en gaswinning.

Niet alles kan overal. In de Noordzee leven veel soorten: bodemleven, vissen, zeezoogdieren en zeevogels vormen samen het ecosysteem van de Noordzee. De natuur heeft er bescherming nodig en de ruimte op de Noordzee is beperkt. Als mensen die te intensief gebruiken, bedreigt dat het ecosysteem.

Er zijn verschillende manieren om de Noordzee te beschermen:

Europese en internationale regelgeving, zoals de Vogel- en habitatrichtlijn, de kaderrichtlijn Mariene Strategie, en het [OSPAR-verdrag](#).

activiteiten combineren die binnen dezelfde ruimte goed samengaan, zoals windparken combineren met natuurbehoud of economische activiteiten zoals kleinschalige visserij of zeeteelt.

scheiden van activiteiten die elkaar hinderen of schade berokkenen. Bijvoorbeeld olie- en gasinstallaties met veiligheidszones waar niet mag worden gevaren of gevestigd.

beperken of verbieden van activiteiten die het ecosysteem in gevaar brengen. Zoals de lozing of de verbranding van schadelijke stoffen of bodemberoerende visserij.

Bescherming Waddenzee

De Waddenzee is een internationaal natuurgebied met een belangrijke functie. Niet alleen voor Nederland, Duitsland en Denemarken, maar ook voor Arctische en Afrikaanse gebieden. Elk jaar verblijven er ruim 12 miljoen trekvogels in de Waddenzee om op sterkte te komen. De Waddenzee is het grootste natuurlijk Wetland van Europa. De natuur wordt er beschermd door:

Europese richtlijnen, zoals de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de [Kaderrichtlijn Water](#); het [internationale Ramsar-verdrag](#) (in het Engels).

Verder is de Waddenzee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Samen met het Duitse en Deense deel staat de [Waddenzee op de Werelderfgoedlijst](#) (in het Engels). De duinen van de eilanden Texel en Schiermonnikoog zijn aangewezen als Nationaal Park.

Internationale bescherming wetlands

Nederland heeft in totaal ruim 1.000.000 hectare aan wetlands, zoals moerassen, vennen en veen- of plasgebieden. Voorbeelden hiervan zijn de Waddenzee, het IJsselmeergebied en de Biesbosch. Wetlands worden beschermd door het [internationale Ramsar-verdrag](#) (in het Engels). Het zijn ook Natura 2000-gebieden. Ze zijn daardoor beschermd door de [Wet natuurbescherming](#).

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied.

Verantwoordelijkheid Natuurnetwerk Nederland

De provincies zijn verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk Nederland op het land. Het Rijk is systeemverantwoordelijk voor de

natuur in het Nederlandse deel van de Noordzee en voor de natuur in de grote wateren binnen de rijkswateren. Dat zijn de Waddenzee, de Eems-Dollard, het IJsselmeergebied, de Zuidwestelijke Delta en de grote rivieren.

Pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN)

Het Natuurnetwerk Nederland moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Natura 2000-gebieden worden plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden.

Natura 2000-gebieden in Nederland

Nederland heeft ruim 160 [Natura 2000-gebieden](#).

Wetgeving Natura 2000

De [Wet Natuurbescherming](#) beschermt Natura 2000-gebieden.

Welke gebieden onder Natura 2000 vallen, staat in de [Vogelrichtlijn \(pdf, 292 KB\)](#) en de [Habitatrichtlijn \(pdf, 196 KB\)](#).

Natura 2000-gebied aanwijzen

Een natuurgebied komt via een vaste procedure onder de bescherming van Natura 2000.

Eerst meldt Nederland een gebied aan bij de Europese Unie.

Daarna wijst de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) het gebied aan als Natura 2000-gebied.

Dan komt er een beheerplan. Dit wordt vastgesteld door een provincie, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Defensie en/of LVVN.

Inspraak besluiten en beheerplannen Natura 2000

Op aanwijzingsbesluiten en beheerplannen voor Natura 2000 is inspraak mogelijk. Bekijk een overzicht van [Natura 2000-aanwijzingsbesluiten die u kunt inzien](#).

Zoekt u een beheerplan dat ter inzage ligt? Ga dan naar de website van uw provincie of de site over [Natura-2000 gebieden van Rijkswaterstaat](#).

Verminderen stikstof in Natura 2000-gebieden

Al jaren is er in Natura 2000-gebieden teveel stikstof (ammoniak en stikstofoxiden). Dat komt bijvoorbeeld door mest van landbouwbedrijven. En door uitstoot van industrie en auto's. Teveel stikstof is schadelijk voor de natuur. Bekijk de maatregelen om de uitstoot van stikstof te verminderen en de natuur te herstellen op de website [Aanpak stikstof](#).

Waterkwaliteit in Natura 2000-gebieden

De [Kaderrichtlijn Water \(KRW\)](#) stelt eisen aan de waterkwaliteit in een Natura 2000-gebied. Er zijn 2 typen Natura 2000-gebieden waar de waterkwaliteit verbetering nodig heeft:

De zogeheten 'sense of urgency'-gebieden. Daarin moet de waterkwaliteit snel worden hersteld. Anders gaan natuurwaarden onherstelbaar verloren.

Overige Natura 2000-gebieden waarin waterkwaliteit een rol speelt. In deze gebieden heeft het herstel van de waterkwaliteit minder haast.

Bescherming bedreigde diersoorten

Sommige diersoorten dreigen uit Nederland te verdwijnen of komen hier al niet meer voor. Bijvoorbeeld sommige soorten vogels, insecten en zeezoogdieren. Daarom neemt de overheid maatregelen om bedreigde diersoorten te beschermen.

Bescherming wilde dieren

Wilde dieren zijn alle dieren die van nature in het wild voorkomen, behalve productiedieren, honden en katten. Er komen in Nederland [36.000 diersoorten in het wild](#) voor. Daarvan zijn zo'n 500 diersoorten beschermd. De regels rond beschermde dieren en planten staan in de Omgevingswet.

Bedreigde diersoorten op Rode lijsten

Diersoorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen, zet de Rijksoverheid op de zogenoemde [Rode lijsten](#). Deze lijsten gebruikt de overheid om meer inzicht te krijgen in welke soorten de meeste prioriteit hebben om te beschermen. Een diersoort komt op de Rode lijst als het dier in Nederland:

verdwenen is;

heel zeldzaam is;
kwetsbaar is;
(ernstig) wordt bedreigd.

Ook kijkt de Rijksoverheid naar de verspreiding van de diersoort in Nederland. En of de soort in verspreiding of aantallen toeneemt of afneemt. Het jaar 1950 geldt als basisjaar. Elke 10 jaar beoordeelt de overheid of het een Rode lijst moet actualiseren.

Maatregelen bedreigde diersoorten

De overheid neemt maatregelen om de oorzaken van het teruglopen van soorten aan te pakken. Belangrijke oorzaak is bijvoorbeeld dat het leefgebied van het dier kleiner wordt. Daarom [richten veel maatregelen zich op de natuur beschermen en versterken](#).

Soms gebeurt het dat een soort juist vanzelf weer terugkomt, zoals de wolf. Het komt ook voor dat een diersoort op een bepaalde plek of zelfs landelijk verdwijnt. Dit komt vaak door menselijke activiteiten, zoals landbouw, de aanleg van wegen of de bouw van grootschalige werken, zoals de waterwerken. In dat geval kan de overheid deze diersoort landelijk herintroduceren nadat het leefgebied voldoende is hersteld. Voorbeelden hiervan zijn de bever en otter. Zij waren uitgestorven in Nederland, maar komen nu weer voor. Omdat herintroducties veel gevolgen kunnen hebben voor de bestaande natuur, is het Rijk daar terughoudend in.

Beleid per diersoort

Voor sommige diersoorten gelden extra maatregelen. Bijvoorbeeld:

Bruinvis

In de Nederlandse Noordzee komen zeezoogdieren voor, zoals de bruinvis die op de [Rode Lijst Zoogdieren](#) staat. De overheid wil de bruinvis beschermen. Ze wil zoveel mogelijk voorkomen dat de bruinvis op de kust strandt en doet daarom onderzoek naar de oorzaken ervan. Ander doel is het beperken van onderwatergeluid, omdat dit de bruinvis kan verstoren. Daarom laat de overheid bijvoorbeeld onderzoek doen naar geluidseffecten van de bouw van windmolens op zee. Dit staat in het [Bruinvisbeschermingsplan \(in het Engels\)](#).

Ook is de Rijksoverheid gestart met een internationaal project om bijvangst van bruinvissen in visnetten te verminderen. Een ander project uit het plan gaat over zenders plaatsen bij bruinvissen. Doel hiervan is om te weten wat belangrijke gebieden voor bruinvissen zijn en deze kunnen beschermen.

Grote walvisachtigen

Het komt meerdere keren per jaar voor dat er dieren stranden op de Nederlandse kust. Vooral grote gestrande walvisachtigen zijn moeilijk te redden. Daarom heeft het Rijk de [Leidraad stranding levende grote walvisachtigen](#) gemaakt. Hierin staat wat partijen moeten doen, zoals het Rijk, de Kustwacht en hulpdiensten. Er staat bijvoorbeeld waar je een melding moet doen van een gestrande walvisachtige. En wanneer en hoe terugkeer naar zee mogelijk is.

Zeehonden

Andere bekende dieren in de Nederlandse Noordzee zijn de grijze en de gewone zeehond. Het gaat goed met deze populaties en

tegelijkertijd werden wel veel zeehonden opgevangen die niet altijd ziek of gewond waren. Daarom heeft de Rijksoverheid afspraken gemaakt met provincies en zeehondencentra over de opvang van zeehonden. Zo is afgesproken dat gewonde of ernstig zieke zeehonden direct hulp krijgen. En dat dit alleen mag gebeuren door professionele Zeehondenwachters. Dit staat in het [Zeehondenakkoord](#).

Wolven

Sinds 2015 [komen er weer steeds meer wolven voor in Nederland](#). En sinds 2019 is er weer sprake van roedels met jongen, de eerste sinds circa 150 jaar. Op dit moment hebben meerdere wolven zich officieel in Nederland gevestigd en vindt zelfs voortplanting plaats. Een wolf is officieel gevestigd als deze tenminste 6 maanden achter elkaar in een bepaald gebied wordt gezien.

De wolf is een beschermde soort en mag daarom niet verstoord of gedood worden. Voor individuele probleemwolven is een uitzondering mogelijk. Bijvoorbeeld als de wolf lijdt aan hondsdelheid of agressief is naar mensen. Wolven kunnen gevaarlijk zijn voor dieren die op het erf leven, zoals schapen en in mindere mate geiten, jonge paarden en runderen.

Er is een groeiende populatie wolven in Europa en zwervende wolven duiken vaker op in Nederland. Hierdoor is in Nederland ook vaker sprake van interacties tussen mens en wolf. Dit roept zeer uiteenlopende reacties op in de maatschappij, van enthousiast tot negatief. Vooral ook omdat zwervende, alleen levende wolven met enige regelmaat in het landelijk gebied schapen doden. Daarbij komt dat veel mensen nog niet zo bekend zijn met de wolf.

In het [Interprovinciaal Wolvenplan](#) staat het beleid voor de omgang met wolven. De Rijksoverheid heeft [onderzoek laten doen naar het maatschappelijk draagvlak voor de wolf](#). Lees meer over [\(het beleid voor\) de wolf](#).

Trekvogels

Nederland heeft een belangrijke functie voor trekvogels. Deze vogels zijn maar een deel van het jaar in Nederland. Om te broeden, te overwinteren óf voor een korte tussenstop in een langere trektocht. Om deze vogels goed te beschermen wordt ook internationaal samengewerkt. Dit gebeurt onder andere via het [Afrikaans-Euraziatisch Watervogelverdrag \(in het Engels\)](#), het [Wadden Sea Flyway Initiative \(in het Engels\)](#) en het [Arctic Migratory Birds Initiative](#).

Weidevogels

In het voorjaar keren veel weidevogels vanuit hun overwinteringsplaatsen in Afrika en Zuid-Europa terug naar Nederland om hier te broeden. Voor de grutto gaat het zelfs om 80% van de Europese populatie. De omstandigheden waren hier voor veel weidevogelsoorten lang optimaal. Dit kwam door de grote hoeveelheid aan drassige, open graslanden met veel kruiden en insecten. Door veranderingen in het weidelandschap en het beheer hiervan nemen de aantallen weidevogels de laatste decennia steeds verder af. Via agrarisch natuur en landschapsbeheer werken boeren, natuurorganisaties en provincies aan het verbeteren van het leefgebied van weidevogels. En met het [Aanvalsplan Grutto](#) is een nieuwe impuls gegeven aan de bescherming van weidevogels.

Plannen om weidevogels beter te beschermen

De Europese Commissie vindt dat Nederland niet genoeg doet om weidevogels te beschermen. En zich niet aan de [Europese Vogelrichtlijn](#) houdt. Daarom is de commissie een zogenoemde [inbreukprocedure](#) gestart. Dat kan uiteindelijk leiden tot grote boetes. Deze inbreukprocedure is vertrouwelijk. De stukken die het kabinet uitwisselt met de Europese Commissie zijn dus niet openbaar.

Om alsnog aan de Europese regels te voldoen, neemt het kabinet in 2025 extra maatregelen om weidevogels te beschermen. Zodat er straks meer weidevogels in Nederland zijn. Samen met provincies, boeren, waterschappen en natuurorganisaties wil het kabinet:

- dat meer boeren natuurvriendelijker werken. Daarvoor stelt het kabinet € 500 miljoen per jaar beschikbaar, zodat meer boeren mee kunnen doen aan agrarisch natuurbeheer. En er dus meer weidevogels op boerenland kunnen leven. Dit betekent bijvoorbeeld dat boeren later in het seizoen maaien. Zodat vogels rustig kunnen broeden en eten.

- de manier van water- en grondbeheer beter aanpassen aan weidevogels. Een hoger waterpeil zorgt er bijvoorbeeld voor dat er meer voedsel voor de vogels is. En dat eieren minder makkelijk door vossen opgegeten worden.

- in 25 natuurgebieden speciale doelen stellen voor weidevogels. En in deze gebieden extra maatregelen nemen die zorgen dat de vogels er veiliger kunnen broeden. Denk bijvoorbeeld aan kruidenrijk grasland planten en extra waterpoeltjes aanleggen.

onderzoeken of het zin heeft om jonge weidevogels te laten uitbroeden. En vervolgens in de natuur uitzetten.

Bijen

Van de 360 soorten bijen in Nederland dreigt meer dan de helft te verdwijnen. De Rijksoverheid neemt [maatregelen om bijensterfte te voorkomen](#). Bijvoorbeeld meer groen in de stad om de leefomgeving van de bij te versterken. Uiterlijk 2030 moet de bijensterfte stoppen. Net als de daling van alle andere insecten die een belangrijke rol spelen bij de bestuiving van bloemen en planten.

De wolf terug in Nederland

Sinds 2015 is de wolf terug in Nederland. De komst van dit beschermde roofdier zorgt voor vragen en soms dilemma's. De Nederlandse maatschappij zoekt naar manieren om mens en wolf met elkaar te laten samenleven.

Wennen aan de wolf

De terugkeer van de wolf in Nederland roept verschillende reacties en emoties op. Zo vragen sommigen zich af of er in Nederland wel genoeg ruimte is voor de wolf, hoe je vee en dieren die op het erf leven, zoals schapen, geiten, jonge paarden en runderen, kunt beschermen. En [wat je moet doen als je een wolf tegenkomt](#). Anderen wijzen op de voordelen van de wolf voor de natuur. Zo zorgt zijn aanwezigheid voor een gezondere populatie reeën, wilde zwijnen en edelherten.

Overheid: samenleven met de wolf

Het beleid van de overheid is erop gericht om mens en wolf met elkaar te laten samenleven. Denk aan:

- maatregelen stimuleren om vee en dieren die op het erf leven te beschermen.

- mensen informeren wat te doen als ze een wolf tegenkomen.

- de wolvenpopulatie goed in de gaten houden.

Provinciale afspraken over terugkeer wolf

De provincies zijn verantwoordelijk voor de [bescherming van de wolf en het beleid hierover](#). In 2019 hebben de 12 provincies in het [interprovinciaal wolvenplan](#) afgesproken hoe zij omgaan met wolven in Nederland. Dit gaat bijvoorbeeld over het voorkomen of beperken van schade door wolven, de afhandeling van schade door wolven en het monitoren van de wolvenpopulatie. De provincies werken aan de actualisatie van het wolvenplan. De afspraken uit het huidige wolvenplan blijven van kracht totdat het nieuwe plan er is.

Maatschappelijke dialoog over wolf

De Raad voor Dierenaangelegenheden heeft op verzoek van de Rijksoverheid een maatschappelijke dialoog uitgevoerd over hoe mensen en wolven samen kunnen leven. Onderwerpen van gesprek zijn geweest:

- angstgevoelens van mensen voor de wolf;

- positie van de wolf in de Nederlandse natuur;

bescherming van vee en dieren die op het erf leven tegen de wolf.

De uitkomsten van de dialoog zijn hier te vinden: [Dialoogtraject over wolven in Nederland](#).

Bescherming bijen en andere bestuivers

Het aantal (wilde) bijen, vlinders, zweefvliegen en andere bestuivende insecten daalt wereldwijd. Van de 360 soorten bijen in Nederland dreigt meer dan de helft te verdwijnen. De Rijksoverheid neemt maatregelen om de bijensterfte en daling van alle bestuivers uiterlijk in 2030 te stoppen.

Bestuiving belangrijk voor voedselvoorziening en biodiversiteit

Insecten zijn nodig om het stuifmeel van de ene bloem naar de andere te brengen. Veel voedselgewassen en planten kunnen zich daarna pas voortplanten of vruchten krijgen. Bestuiving is nodig voor meer dan 75% van de voedselgewassen, vooral groenten en fruit.

In de natuur heeft meer dan 85% van de wilde planten bestuiving nodig. Insecten zijn daarom van belang voor de land- en tuinbouw. Appels, peren, aardbeien en tomaten groeien bijvoorbeeld veel beter als ze door verschillende insecten bestoven zijn.

Aantal bijen gaat wereldwijd achteruit

Nationaal en internationaal zijn er zorgen over (wilde) bijen. Nederland kent 360 soorten bijen. Maar meer dan de helft van de wilde bijensoorten dreigt te verdwijnen. Zij staan op de [nationale Rode Lijst Bijen](#). Met de 'Rode Lijst Nederlandse bijen' houdt de Rijksoverheid het aantal wilde bijen in Nederland in de gaten.

Minder bijen door te weinig voedsel en nestgelegenheid

De grootste bedreiging voor de wilde bij is gebrek aan voedsel en nestgelegenheid. Dit is een direct gevolg van:

- de intensieve grootschalige landbouw;
 - de verstedelijking;
 - het strakker en efficiënter beheer van het openbare groen.
- Bijen hebben bloemen nodig. Die vinden ze bijvoorbeeld te weinig op gazons.

Tegengaan afname bijen met Nationale Bijenstrategie

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft de [Nationale Bijenstrategie voor behoud en groei van de bijenpopulatie](#) gemaakt. Natuurbeschermingsorganisaties, bedrijven, onderzoeksinstituten, land- en tuinbouworganisaties en semioverheden zijn nauw betrokken bij de strategie. Zij werken met elkaar aan meer dan 100 plannen die bijdragen aan het behoud van bijen en andere bestuivers.

Aantal bijen en bestuivers in 2030 minimaal stabiel

Het aantal bijen en andere bestuivers in Nederland moet in 2030 niet kleiner geworden zijn. Of zelfs gegroeid zijn. In 2023 laat LNV de aantallen tellen om te meten of het aantal bestuivers groeit. In 2030 is er weer een telling om te meten of het doel van de Nationale Bijenstrategie behaald is.

Maatregelen voor meer bijen en bestuivers

Versterking leefomgeving wilde bijen op land en in stad
Denk hierbij aan de aanleg van meer velden, parken en tuinen met inheemse bloeiende bloemen, planten en struiken.

Bijvoorbeeld met klaver, bijenbomen of winterlinden. Door meer los zand, onverharde paden en rommelige hoekjes kunnen bestuivers hun nesten ondergronds bouwen. Deze maatregelen moeten vooral gemeenten, provincies en waterschappen uitvoeren. Maar ook boeren en tuinders die hun bedrijven, akkers en erven bijvriendelijk inrichten.

Goed opgeleide imkers

Voor de honingbij is het belangrijk dat de imkers goed zijn opgeleid. Als imkers weten hoe honingbijen gezond blijven, kunnen zij de bijenpopulatie beter beschermen tegen ziekten en plagen.

Duurzame gewasbescherming in land- en tuinbouw

Het is bijvoorbeeld al verboden om schadelijke middelen voor gewasbescherming te gebruiken op aantrekkelijke gewassen voor bijen.

Internationale samenwerking voor behoud bijen

Nederland heeft het initiatief genomen om ook internationaal meer samen te werken. Zodat de landen samen kunnen zorgen dat het

beter gaat met bijen en andere bestuivers. De landen die meedoen vormen de [Coalition of the Willing on Pollinators \(Engels\)](#). Het samenwerkingsverband organiseert bijeenkomsten en verspreidt kennis over bestuiving en bestuivers.

Videospeler

Bescherming van biodiversiteit in Nederland

Wereldwijd gaat het aantal soorten dieren en planten achteruit. In Nederland helpt de Rijksoverheid op verschillende manieren mee om het verlies aan biodiversiteit te herstellen.

Betere verbinding tussen landbouw en natuur

Landbouw kan schadelijk zijn voor natuur en biodiversiteit. Bijvoorbeeld door het gebruik van te veel mest, te veel bestrijdingsmiddelen of te weinig grassoorten in de weide. Meer samenwerking tussen landbouw en natuur helpt bij het herstel van biodiversiteit. Bij kringlooplandbouw bijvoorbeeld werken boeren samen met de natuur.

Aanpak voor herstel biodiversiteit

Provincies, gemeenten en waterschappen werken samen aan de verbetering van biodiversiteit in gebieden. Tegelijkertijd werken ze ook aan andere ontwikkelingen in de maatschappij. Bijvoorbeeld stikstofuitstoot, duurzame energie en woningbouw. Keuzes bij deze ontwikkelingen kunnen helpen bij het herstel van biodiversiteit.

Vanaf 2020 is het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) een van de partners van het [Deltaplan Biodiversiteitsherstel](#). In dit plan staan voorstellen voor de aanpak van het herstel van biodiversiteit in Nederland.

Ministeries werken samen voor versterking biodiversiteit

Ministeries werken aan allerlei plannen om biodiversiteit te versterken. Deze plannen komen samen in het aankomende programma 'Versterken Biodiversiteit'. Eén van de doelen van dit programma is de instandhouding van alle soorten uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Ook moet de ecologische voetafdruk van Nederland nog maar half zo groot zijn in 2050.

Bescherming van bijen en andere bestuivers

Van de 360 soorten bijen in Nederland dreigt meer dan de helft te verdwijnen. De Rijksoverheid neemt [maatregelen om bijensterfte te voorkomen](#). Uiterlijk 2030 moet de bijensterfte en de daling stoppen van alle andere insecten die een belangrijke rol spelen bij de bestuiving van bloemen en planten.

Rode lijsten voor bedreigde plant- en diersoorten

Het ministerie van LVVN stelt de zogenaamde [Rode lijsten](#) op. Een Rode lijst is een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen.

[Rode lijsten](#)

Een Rode lijst is een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. De Minister bevordert onderzoek en werkzaamheden nodig voor bescherming en beheer. Rode lijsten hebben geen juridische status.

Overzicht van alle soorten van de Nederlandse rode lijsten (alle categorieën).

Overzicht van soorten per categorie:

- uitgestorven op wereldschaal (UW)
- in het wild uitgestorven op wereldschaal (UWW)
- verdwenen uit Nederland (VN)
- in het wild verdwenen uit Nederland (VNW)
- ernstig bedreigd (EB)
- bedreigd (BE)
- kwetsbaar (KW)
- gevoelig (GE)

Rode lijsten per groep

- **Rode Lijst Amfibieën**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep amfibieën. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Wilt u weten de mate van bedreiging van een soort weten? Klik dan op de

soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Amfibieën](#)

- **Rode Lijst Bijen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep bijen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Bijen](#)

- **Rode Lijst Dagvlinders**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep dagvlinders. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Dagvlinders](#)

- **Rode Lijst Haften**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep haften. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Haften](#)

- **Rode Lijst Kokerjuffers**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep kokerjuffers. De mate van bedreiging is verdeeld over de

volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

Overzicht van soorten op de Rode Lijst Kokerjuffers

- **Rode Lijst Korstmossen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep korstmossen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

- [Via deze link vindt u de schimmels met een rode lijst status.](#)
 - *Let op: dit zijn alle fungi (schimmels) met een rode lijst status, inclusief de korstmossen en paddestoelen.*

- **Rode Lijst Land- en zoetwaterweekdieren**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep land- en zoetwaterweekdieren. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

Overzicht van soorten op de Rode Lijst Land- en zoetwaterweekdieren

- **Rode Lijst Libellen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep

libellen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

Overzicht van soorten op de Rode Lijst Libellen

- **Rode Lijst Mossen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep mossen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

De mossen bestaan uit drie taxonomische groepen:

- [Overzicht van soorten op de Rode Lijst Mossen: bladmossen](#)
- [Overzicht van soorten op de Rode Lijst Mossen: levermossen](#)
- [Overzicht van soorten op de Rode Lijst Mossen: hauwmossen](#)

- **Rode Lijst Paddenstoelen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep paddenstoelen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

- [Via deze link vindt u de schimmels met een rode lijst status.](#)

- *Let op: dit zijn alle fungi (schimmels) met een rode lijst status, inclusief de paddenstoelen en korstmossen.*

- **Rode Lijst Platwormen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep platwormen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Platwormen](#)

- **Rode Lijst Reptielen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep reptielen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Reptielen](#)

- **Rode Lijst Sprinkhanen en krekels**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep sprinkhanen en krekels. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

Overzicht van soorten op de Rode Lijst Sprinkhanen en krekels

- **Rode Lijst Steenvliegen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep steenvliegen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

Overzicht van soorten op de Rode Lijst Steenvliegen

- **Rode Lijst Vaatplanten**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep vaatplanten. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

Overzicht van soorten op de Rode Lijst Vaatplanten

- **Rode Lijst Vissen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep vissen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

De vissen zijn verdeeld in verschillende groepen:

- [Via deze link vindt u de beenvissen \(Actinopterygii\) met een rode lijst status.](#)

- [Via deze link vindt u de kraakbeenvissen \(Chondrichthyes\) met een rode lijst status.](#)
- [Via deze link vindt u de kopschildvissen \(Cephalaspidomorphi\) met een rode lijst status.](#)

- **Rode Lijst Vogels**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep vogels. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Vogels](#)

- **Rode Lijst Zoogdieren**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep zoogdieren. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Zoogdieren](#)

- **Rode Lijst Zweefvliegen**

Soort staat vermeld op de Rode Lijst voor de soortgroep zweefvliegen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig. Tot welke categorie een bepaalde soort hoort kunt u zien door te klikken op de soort.

[Overzicht van soorten op de Rode Lijst Zweefvliegen](#)

Internationale bescherming biodiversiteit

Internationaal zijn er afspraken tussen landen over het behoud en duurzaam gebruik van planten, dieren en micro-organismen. En over een eerlijke verdeling van de kosten en opbrengsten uit biodiversiteit.

Wereldwijde afspraken over biodiversiteit

Landen van over de hele wereld hebben afspraken met elkaar gemaakt om biodiversiteit te beschermen. Bijvoorbeeld:

- het [CITES-verdrag](#): regelt de internationale handel in bedreigde dieren en planten;

- de Internationale Walvisvaartcommissie (IWC): afspraken over regels voor de walvisvaart.

- de [Bern Conventie](#): voor het behoud van (met name bedreigde) wilde dier- en plantensoorten. Op basis van het Verdrag van Bern stellen landen [Rode lijsten](#) op.

- het [Biodiversiteitsverdrag](#) (CBD): gericht op het behoud van de ecologische basis van de aarde in combinatie met economische ontwikkeling.

Europese afspraken over biodiversiteit

Binnen de Europese Unie zijn afspraken gemaakt over de uitwerking van wereldwijde verdragen. Bijvoorbeeld:

- de [Europese Vogelrichtlijn](#), die beschermingsgebieden voor vogels aanwijst;

- de [Habitatrichtlijn](#), die natuurgebieden beschermt;

de [EU-Biodiversiteitsstrategie](#), onder meer bedoeld om uitsterven van soorten te voorkomen;

de [EU-Bossenstrategie](#), over duurzaam beheer van bossen;

[de Bonn-conventie](#), voor het behoud van (bedreigde) trekkende diersoorten;

de Europese vertaling van het CITES-verdrag;

de Exotenverordening, waarin afspraken worden gemaakt over de bestrijding van invasieve exoten.

Regels producten om verdere ontbossing tegen te gaan

Producten en grondstoffen die bijdragen aan ontbossing moeten vanaf eind december 2025 aan nieuwe regels voldoen.

Ondernemers moeten straks bewijzen dat hun producten zoals palmolie en soja 'ontbossingsvrij' zijn. Dit geldt voor de import naar de EU en de export vanuit de EU. Maar ook voor de productie in de EU zelf. De regels moeten verdere ontbossing tegengaan en broeikasgassen verminderen.

Ontbossing en bosdegradatie

Ontbossing betekent dat er bomen of bossen worden gekapt voor de landbouw of veeteelt. Bosdegradatie betekent dat mensen oerbossen of wilde bossen omzetten naar aangeplante bossen of landbouwgrond. Als dit gebeurt, verminderen de biodiversiteit en de kwaliteit van de bossen.

Regels gaan in op 30 december 2025, regels voor mkb later

De EU wil de eigen impact op ontbossing en bosdegradatie verminderen. Daarom komen er meer eisen voor de import van producten uit de hele wereld. Maar ook voor de productie in de EU zelf en de export van producten. De meeste producten uit bossen komen nu vaak uit Azië, Noord-Amerika en Zuid-Amerika. De regels staan in de Europese ontbossingsverordening ([European Union Deforestation Regulation](#) of EUDR). De EUDR-regels moeten ervoor zorgen dat de EU straks minder broeikasgassen uitstoot met de import en doorvoer van producten uit bossen. De regels gelden vanaf 30 december 2025.

Voor mkb-bedrijven en eenmanszaken gaan de EUDR-regels in op 30 juni 2026.

Welke producten mogen na 30 december 2025 de EU niet meer in?

Producten zijn verboden als ze van grond komen die na 30 december 2020 is ontbost. De EU-regels gelden voor onder andere:

- oliepalm

- rundvee en rundveeproducten (bijvoorbeeld vlees, slachtafval en huiden)

- hout

- cacao

- soja

- koffie(bonen)

- rubber.

Ook producten die van deze grondstoffen zijn gemaakt zijn dan verboden, zoals:

leer

chocola

papier en karton

meubels

autobanden.

Bestrijding van schadelijke exoten

Planten en dieren die van nature niet voorkomen in Nederland of in Europa, kunnen uitgroeien tot een plaag. Deze exoten kunnen een bedreiging vormen voor de natuur en de gezondheid van mensen. Daarom bestrijdt de overheid schadelijke exoten.

Invoer van exoten

Exoten zijn planten en dieren die oorspronkelijk niet in Nederland of Europa voorkomen. Mensen hebben deze planten en dieren ingevoerd of ze zijn meegekomen met schepen of auto's. Vaak hebben exoten geen natuurlijke vijanden waardoor hun aantal snel kan groeien.

Schade door exoten

Sommige exoten groeien uit tot een plaag. Dit zijn de zogenaamde invasieve exoten. Ze kunnen schade veroorzaken aan:

De natuur. Schadelijke exoten kunnen inheemse planten en dieren verdringen of zelfs laten verdwijnen. Invasieve exoten verstoren daarmee het natuurlijke evenwicht.

De economie. Bijvoorbeeld reparatiekosten van schade aan dijken veroorzaakt door muskusratten. Zij graven holen in dijken waardoor overstromingen dreigen.

De gezondheid van mensen. Exoten kunnen ziektes overbrengen op mensen. Een [Aziatische tijgermug](#) kan met zijn steek ziekten overbrengen, bijvoorbeeld dengue (knokkelkoorts).

Voorbeelden van schadelijke exoten

Voorbeelden van exoten die schadelijk zijn:

[Ambrosia](#). Hooikoortspatiënten krijgen hooikoortsklachten door deze plant.

Grote waternavel. Dit is een snelgroeiende waterplant die sloten, rivieren en kanalen kan verstoppen.

Amerikaanse grijze eekhoorn. Deze soort kan ziektes overbrengen op de Nederlandse rode eekhoorn.

Blauwband. Een vijvervis die in de natuur andere vissen verdringt.

Reuzenberenklauw. Een plant die andere planten verdringt en grote blaren op de huid kan veroorzaken.

Rode Amerikaanse rivierkreeft. Dit schaaldier bracht de kreeftenpest mee naar Nederland. Het plant zich snel voort en verdringt vissen en planten. Er zijn [regels voor vissers](#) die vissen op invasieve schaaldieren zoals de Amerikaanse rivierkreeft.

Maatregelen tegen schadelijke exoten

De belangrijkste maatregelen tegen schadelijke exoten zijn:

Voorkomen dat schadelijke exoten het land binnenkomen.

Komen exoten toch binnen? Dan is het belangrijk de dieren zo snel mogelijk uit het milieu weg te halen. En planten te vernietigen.

De [aanpak tegen de schadelijke exoten](#) verschilt per plant of dier.

Maatregelen Europese Unie tegen invasieve exoten

Wereldwijd bedreigen invasieve exoten de natuur. Internationale afspraken moeten de invasie van exoten bestrijden. In landen van de Europese Unie (EU) geldt de [Europese exotenverordening](#) waarop planten en dieren staan die schade toebrengen aan de natuur. Dus ook in Nederland. Onderdeel van de Europese exotenverordening is de Unielijst van invasieve exoten.

Unielijst van zorgwekkende exoten

EU-landen moeten de invasieve exoten op de Unielijst bestrijden. Een deel van deze soorten komt voor in Nederland. De Unielijst krijgt regelmatig een update.

Het is onder meer verboden om de [planten en dieren op de Unielijst](#):

in te voeren;

te kweken of te fokken;

te verhandelen;

te bezitten.

Dierenwinkels, tuincentra en ook particulieren mogen de planten en dieren op de lijst niet meer verkopen.

Voor vissers is er een [uitzondering voor het vervoeren of verkopen van sommige krab- en rivierkreeftsoorten](#).

Overgangsregeling Europese exotenverordening

De Europese exotenverordening heeft een overgangsregeling (artikelen 31 en 32 van de verordening). Deze is van belang voor kwekers, dierenwinkels, tuincentra en eigenaren van huisdieren. In de overgangsregeling staat het volgende:

Eigenaar huisdier

Wie al een huisdier heeft dat op de Unielijst staat, mag het dier houden totdat het sterft. Het dier mag zich niet voortplanten. De eigenaar mag het dier niet laten ontsnappen of in het wild loslaten.

Kweker, dierenwinkel en tuincentrum

Als kwekers, dierenwinkels en tuincentra planten of dieren in voorraad hebben die op de Unielijst staan, mogen zij die nog verkopen. Dit geldt alleen voor het eerste jaar vanaf plaatsing van de plant of het dier op de Unielijst.

Afspraken over handel in beschermde planten en dieren (CITES)

Er zijn internationale regels voor handel in bedreigde plantensoorten en diersoorten. Ruim 180 landen hebben afspraken gemaakt. Deze afspraken staan in het CITES-verdrag.

CITES-verdrag

CITES staat voor Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Doel van het CITES-verdrag is voorkomen dat een soort in het wild uitsterft of sterk in aantal daalt door internationale handel.

Voor sommige beschermde soorten is de handel verboden. In andere gevallen is een CITES-vergunning nodig. Dit geldt ook voor de producten ervan. Op de [CITES-soortenlijst](#) staat welke dier- en plantensoorten onder de bescherming van CITES vallen.

Natuurbeleid komende jaren

In de natuurvisie beschrijft het kabinet in grote lijnen het natuurbeleid voor de komende jaren, tot 2025. Belangrijkste punt van de visie is een omslag in het denken: natuur hoort midden in de samenleving thuis. En niet alleen in beschermde natuurgebieden.

Natuur versterken

De natuur staat onder druk. Dieren- en plantensoorten sterven uit. Natuur moet niet alleen binnen natuurgebieden versterkt worden, maar overal. In steden, op het platteland en in de grote wateren.

Met de natuurambitie '[Nederland Natuurpositief](#)' (2019) wordt de beweging voortgezet die met de natuurvisie 'Natuurlijk verder' (2014) gestart is. Het natuurbeleid wordt verbreed en verbonden met de grote maatschappelijke opgaven van dit moment, zoals kringlooplandbouw, de energietransitie, uitbreiding van

woongebieden, ontwikkeling van infrastructuur en minder stikstofuitstoot.

Natuur midden in maatschappij

Centraal in de natuurvisie staat dat natuur midden in de samenleving thuishoort. Want de natuur die mensen belangrijk vinden is veel meer dan de natuur in beschermde natuurgebieden. De natuurvisie wil vooral burgers, bedrijven, gemeenten en maatschappelijke organisaties meer kansen bieden om natuur te beschermen. En om natuur duurzaam te gebruiken. Er is hier behoefte aan. Dat blijkt bijvoorbeeld uit:

- Landbouwers die bloemrijke perceelranden aanleggen.

- ‘Groene’ daken in steden.

- Ecologische geluidswallen langs snelwegen.

- Bewoners die zelf een gemeenschapstuin of een natuurterrein beheren. Bijvoorbeeld in Boxtel. Daar hebben bewoners vlakbij het centrum een natuurterrein van 13 voetbalvelden groot aangekocht.

- Meer ruimte voor natuur langs rivieroeveren als bescherming tegen hoogwater. Bijvoorbeeld langs de IJssel bij Welsum en Fortmond in Overijssel.

- Burgers en boeren die zich samen sterk maken voor behoud van het landschap.

- Recreatieondernemers die samenwerken met natuurorganisaties in natuurprojecten.

Verantwoordelijkheid voor natuur

De natuurvisie verlegt de aandacht: van bescherming van natuur tegen de samenleving naar versterking van natuur dóór de samenleving. De overheid treedt niet terug op natuurgebied. Maar voor een betere natuur hebben burgers en bedrijven ook een verantwoordelijkheid.

Volgens de natuurvisie kunnen economie en natuur goed samengaan en van elkaar profiteren. Bedrijven houden steeds meer rekening met natuur en biodiversiteit. Dit heet ook wel groen ondernemerschap. Zonder duurzame productie kunnen bedrijven op den duur niet meer concurreren op de wereldmarkt. Een voorbeeld is de inspanning van grote ondernemingen om de productie van palmolie te verduurzamen.

Rijk blijft verantwoordelijk voor wettelijke natuurbescherming

De Rijksoverheid blijft eindverantwoordelijk voor de natuur. Zo zorgt het Rijk voor wettelijke natuurbescherming en goede internationale afspraken. Ook investeert het Rijk samen met provincies in het [Natuurnetwerk Nederland](#). Dit is het netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden.

De Rijksoverheid wil het goede voorbeeld te geven. Zoals met de [Natuurambitie Grote Wateren](#). Dit is een visie op het toekomstig natuurbesluit voor grote wateren als het Waddengebied of de Noordzee. In deze natuur is plaats voor onder andere waterveiligheid (beveiliging tegen hoogwater), recreatie, en voedselproductie.